

सार्वजनिक आरोग्य विभागाच्या अधिपत्याखालील शुश्रूषा संवर्गाशी निगडीत विविध प्रशिक्षण संस्थांमध्ये शैक्षणिक वर्ष २०२३-२४ करीता एएनएम व जीएनएम सह प्रवेश प्रक्रिया सुरु करणे व विभागाच्या अधिपत्याखालील प्रशिक्षण संस्था व प्रशिक्षणार्थी क्षमता जाहीर करणेबाबत...

महाराष्ट्र शासन

सार्वजनिक आरोग्य विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: प्रवेश २०२३/प्र.क्र.५५३/सेवा-५

नवीन मंत्रालय, १० वा मजला, संकूल इमारत

गोकूळदास तेजपाल रुग्णालय आवार, मुंबई.

दिनांक: २२ ऑगस्ट, २०२३

वाचा :

- १) उपसंचालक आरोग्य सेवा (शुश्रूषा), मुंबई यांचे पत्र क्र. संआसे/शुश्रूषा/कक्ष-९/टे-४ /एएनएम व जीएनएम प्रवेश प्रक्रिया सन २०२३-२४/३१४६/२३, दि. १४.०७.२०२३.
- २) सार्वजनिक आरोग्य विभाग, शासनपत्र क्रमांक प्रवेश २०२३/प्र.क्र.४४०/सेवा५, दि. १५.०६.२०२३

प्रस्तावना :

राष्ट्रीय आरोग्य धोरणानुसार आरोग्य सेवेचे सक्षमीकरण करण्यात येत आहे. यामध्ये शुश्रूषा संवर्गाचे बळकटीकरण करून सामान्य नागरिकांना दर्जेदार सेवा पुरविणे हेदेखील अभिप्रेत आहे. शुश्रूषा संवर्गाबाबतीत राष्ट्रीय आरोग्य धोरणाच्या अनुषंगाने व भारतीय परिषदेनुसार विविध मानकांनुसार परिचर्याचे प्रशिक्षण व दर्जा उन्नत करण्यात येतो. राज्य शासनाकडील आरोग्य सेवा/वैद्यकीय सेवा या मुख्यत्वे सार्वजनिक आरोग्य विभाग व वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये या विभागात प्रशासकीय कारणास्तव विभागलेल्या आहेत. याशिवाय स्थानिक स्वराज्य संस्थांकडेही आहेत. सार्वजनिक आरोग्य विभागाकडे कुटुंब कल्याण, ग्रामीण व प्राथमिक आरोग्य संस्था व जिल्हा रुग्णालये ही सार्वजनिक आरोग्य विभागाच्या अधिपत्याखाली आहेत तर वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन विभागाच्या अधिपत्याखाली वैद्यकीय महाविद्यालये व तृतीय स्तरावरील (विशेषोपचार सेवा/tertiary care) ह्या वैद्यकीय शिक्षण विभागाच्या अधिपत्याखाली आहेत. सद्यस्थितीत शुश्रूषा संवर्गाच्या अनुषंगाने नमूद करावयाचे झाल्यास सार्वजनिक आरोग्य विभागाच्या अंतर्गत आरोग्य विभागाच्या अधिनस्त प्रत्येक जिल्ह्यात परिचर्या विद्यालये व काही महाविद्यालये कार्यरत आहेत. त्याची यादी या शासन निर्णयाच्या परिशिष्टात नमूद आहे.

राष्ट्रीय आरोग्य धोरणानुसार निश्चित केलेल्या मानकांनुसार भविष्यात प्रशिक्षण संस्था व प्रशिक्षणार्थी संख्येत निश्चितपणे वाढ होणार आहे तसेच, प्रशिक्षण संस्थांचे श्रेणीवर्धनदेखील विचाराधीन आहे.

सन २०२४-२५ या शैक्षणिक वर्षापासून एलएचव्ही सेवांतर्गत प्रशिक्षण वगळता इतर सर्व प्रशिक्षणांची प्रवेश प्रक्रिया केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियाद्वारे (CET) करण्याबाबतचा निर्णय घेण्यात आलेला आहे.

इंडियन नर्सिंग काँसिल, नवी दिल्ली यांचे निर्देशानुसार एएनएम/जीएनएम प्रवेश प्रक्रिया दि.३०.०९.२०२३ पर्यंत राबविणे अपरिहार्य आहे. यास्तव सन २०२३-२४ या शैक्षणिक वर्षाची सदर प्रवेश प्रक्रिया आरोग्य सेवा आयुक्तालयाने प्रस्तावित केलेल्या नियमावलीनुसार करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. तसेच, या विभागांतर्गतच्या प्रशिक्षण संस्थांची यादी व प्रशिक्षणार्थी संख्या प्रसिध्द करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती त्यानुसार खालीलप्रमाण शासन निर्णय निर्गमित करण्यात येत आहे.

शासन निर्णय-

या शासन निर्णयानुसार सार्वजनिक आरोग्य विभागाच्या अधिपत्याखालील प्रशिक्षण संस्था व सद्यस्थितीतील मंजूर प्रवेश क्षमता जाहीर करण्यात येत आहे.

अ.क्र	प्रशिक्षण संस्था	संख्या	प्रवेश क्षमता प्रति प्रशिक्षण संस्था	
१	सहाय्यक परिचर्या प्रसविका, (एएनएम) प्रशिक्षण केंद्र (फक्त महिला प्रशिक्षणार्थी)	३५	४०	प्रशिक्षण संस्था यादी (या शासन निर्णयातील संलग्न परिशिष्टात नमूद केल्याप्रमाणे)
२	सामान्य परिचर्या प्रसविका (जीएनएम) प्रशिक्षण केंद्र	२३	४०	
३	LHV प्रशिक्षण केंद्र	३२	२०	
४	डिप्लोमा इन सायकॅट्री नर्सिंग	२ (पुणे व ठाणे)	२०	
५	सार्वजनिक आरोग्य परिचारीका	१- नागपूर	३०	
६	बी.एस.एसी. नर्सिंग-	जालना	प्रवेश प्रक्रिया विचाराधीन	
७.	श्रेणीवर्धीत बीएसस्सी नर्सिंग	नाशिक, सातारा, सिंधुदुर्ग,	मंजूरीस्तव प्रस्तावित.	

राष्ट्रीय आरोग्य धोरणानुसार श्रेणीवर्धन व मानांकनानुसार प्रवेश क्षमता वाढविणे अपरिहार्य असल्याने भविष्यात या प्रशिक्षणार्थी संख्येत वाढ होणार आहे. वेळोवेळी झालेल्या बदलानुसार प्रवेश क्षमता प्रसिध्द करण्यात येईल. यावर वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभागाने खालीलप्रमाणे अभिप्राय दिलेले आहेत:-

१) इंडियन नर्सिंग काँसिल, नवी दिल्ली तसेच महाराष्ट्र राज्य शुश्रूषा व परावैद्यक शिक्षण मंडळ यांनी एएनएम/जीएनएम अभ्यासक्रमासाठी विहित केलेल्या प्रमाणकांची पूर्तता करणे आवश्यक आहे.

२) एएनएम/जीएनएम, मनोविकार तज्ञ परिचारीका पदविका डीपीएन व इतर प्रशिक्षण कार्यक्रमांतर्गत विद्यार्थी प्रवेश प्रक्रिया राबविण्यापूर्वी महाराष्ट्र राज्य शुश्रूषा व परावैद्यक शिक्षण मंडळाची संलग्नता घेणे आवश्यक आहे.

शैक्षणिक वर्ष सन २०२३-२४ करीता प्रवेश प्रक्रिया दिनांक ३०.०९.२०२३ पूर्वी पुर्ण करण्याचे इंडियन नर्सिंग काँसिलने निर्देशित केल्याने या शैक्षणिक वर्षासाठीची उपरोक्त तत्क्यातील एलएचव्ही प्रशिक्षण वगळून इतर सर्व प्रशिक्षणांसाठीची प्रवेश प्रक्रिया आरोग्य सेवा आयुक्तालयाने प्रस्तावित केलेल्या प्रवेश नियम पुस्तिकेतील नियमानुसार करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

शैक्षणिक वर्ष २०२४-२५ पासून एलएचव्ही प्रशिक्षण वगळून इतर सर्व प्रशिक्षणासाठी प्रवेश प्रक्रिया ही केंद्रीभूत परीक्षा प्रक्रियेद्वारे (सीईटी) करण्यात येईल.

महाराष्ट्र राज्य शुश्रूषा व परावैद्यक शिक्षण मंडळाने या शासननिर्णयानुसार प्रशिक्षण संस्था व प्रवेश क्षमता याबाबत नोंद घेवून आवश्यक सुधारणा करुन आपल्या संकेतस्थळावर सुधारित माहिती प्रसिध्द करावी.

सदर शासन निर्णय वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभागाच्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२३०८२२१७५७११५६१७ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावांने.

अर्चना वालझाडे

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. सचिव, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
२. आयुक्त, आरोग्य सेवा तथा अभियान संचालक, राष्ट्रीय आरोग्य अभियान, मुंबई.
३. आयुक्त, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन विभाग, मुंबई.
४. संचालक, आरोग्य सेवा-१, आरोग्य सेवा आयुक्तालय, मुंबई.
५. संचालक, आरोग्य सेवा-२, आरोग्य सेवा संचालनालय, पुणे.
६. सहसंचालक, आरोग्य सेवा (अर्थ व प्रशासन), मुंबई.
७. सहाय्यक संचालक, आरोग्य सेवा (अर्थ व प्रशासन), पुणे.
८. सहाय्यक संचालक (लेखा व लेखापरिक्षा), आरोग्य सेवा, पुणे.
९. उपसंचालक, आरोग्य सेवा (शुश्रूषा), मुंबई.

१०. महाराष्ट्र राज्य शुश्रूषा व परावैद्यकिय शिक्षण मंडळ, मुंबई.
११. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता / लेखापरिक्षा), महाराष्ट्र-१/२, मुंबई/नागपूर.
१२. निवडनस्ती, सार्वजनिक आरोग्य विभाग (सेवा-५).

परिशिष्ट

स्त्री सहाय्यक परिचारीका प्रसाविका प्रशिक्षण संस्था (एएनएम)		
अ.क्र.	संस्थेचे नाव	प्रवेश क्षमता
१	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, कामा व आल्बेल्स रुग्णालय, मुंबई.	४०
२	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.ठाणे	४०
३	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.रायगड	४०
४	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.पुणे	४०
५	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.सातारा	४०
६	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.सिंधुदुर्ग	४०
७	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.रत्नागिरी	४०
८	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.कोल्हापूर	४०
९	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.नाशिक	४०
१०	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.धुळे	४०
११	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.जळगाव	४०
१२	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु. अहमदनगर	४०
१३	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.नंदूरबार	४०
१४	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.मालेगाव जि.नाशिक	४०
१५	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.औरंगाबाद	४०
१६	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.जालना	४०
१७	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.परभणी	४०
१८	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.हिंगोली	४०
१९	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.लातूर	४०
२०	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.बीड	४०
२१	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, लोखंडी सावरगाव, जि.बीड	४०
२२	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.नांदेड	४०
२३	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु. उस्मानाबाद	४०
२४	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, जि.स्त्री.रु.अकोला	४०

२५	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.वाशिम	४०
२६	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, जि.स्त्री.रु. अमरावती	४०
२७	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.बुलढाणा	४०
२८	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.यवतमाळ	४०
२९	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, पुसद जि.यवतमाळ	४०
३०	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, डागा नागपूर	४०
३१	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.चंद्रपूर	४०
३२	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.भंडारा	४०
३३	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.गडचिरोली	४०
३४	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.गोंदीया	४०
३५	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.वर्धा	४०
	एकूण	१४००

सामान्य परिचर्या व प्रसाविका प्रशिक्षण संस्था (जीएनएम)		
अ.क्र.	संस्थेचे नाव	प्रवेश क्षमता
१	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.ठाणे	४०
२	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.रायगड	४०
३	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.सातारा	४०
४	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.सिंधुदुर्ग	४०
५	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.रत्नागिरी	४०
६	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.नाशिक	४०
७	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.जळगाव	४०
८	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.अहमदनगर	४०
९	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.नंदूरबार	४०
१०	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.मालेगाव जि.नाशिक	४०
११	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.जालना	४०
१२	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.परभणी	४०

१३	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.हिंगोली	४०
१४	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.बीड	४०
१५	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.नांदेड	४०
१६	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.उस्मानाबाद	४०
१७	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.वाशिम	४०
१८	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.अमरावती	४०
१९	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, जि.स्त्री.रु. अमरावती	४०
२०	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.चंद्रपूर	४०
२१	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.भंडारा	४०
२२	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.गडचिरोली	४०
२३	परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र, सा.रु.गोंदीया	४०
	एकूण	९२०

सेवांतर्गत पदोन्नती प्रशिक्षण		
स्त्री स्वास्थ्य अभ्यंगता प्रशिक्षण संस्था (एलएचव्ही)		
अ.क्र.	संस्थेचे नांव	प्रवेश क्षमता
१	एएनएम परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र सा.रु.ठाणे	२०
२	एएनएम परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र कामा व आल्बेल्स रुग्णालय, मुंबई.	३०
३	एएनएम परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र सा.रु.पुणे	४०
४	एएनएम परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र सा.रु.सातारा	१५
५	एएनएम परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र सा.रु.कोल्हापूर	६०
६	एएनएम परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र सा.रु.रत्नागिरी	१५
७	एएनएम परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र सा.रु.सिंधुदुर्ग	१५
८	एएनएम परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र सा.रु.नाशिक	५०
९	एएनएम परिचर्या प्रशिक्षण केंद्र सा.रु.मालेगाव जि.नाशिक	३०

१०	एएनएम परिचर्या प्रशिक्षण केद्र सा.रु. अहमदनगर	४०
११	एएनएम परिचर्या प्रशिक्षण केद्र सा.रु.धुळे	१५
१२	एएनएम परिचर्या प्रशिक्षण केद्र सा.रु.नंदूरबार	१५
१३	एएनएम परिचर्या प्रशिक्षण केद्र सा.रु.जळगाव	२०
१४	एएनएम परिचर्या प्रशिक्षण केद्र सा.रु.औरंगाबाद	१५
१५	एएनएम परिचर्या प्रशिक्षण केद्र सा.रु.जालना	१५
१६	एएनएम परिचर्या प्रशिक्षण केद्र सा.रु.परभणी	१०
१७	एएनएम परिचर्या प्रशिक्षण केद्र सा.रु.हिंगोली	१०
१८	एएनएम परिचर्या प्रशिक्षण केद्र लोखंडीसावरगाव, जि.बीड	१०
१९	एएनएम परिचर्या प्रशिक्षण केद्र सा.रु.बीड	१५
२०	एएनएम परिचर्या प्रशिक्षण केद्र सा.रु.उस्मानाबाद	१५
२१	एएनएम परिचर्या प्रशिक्षण केद्र सा.रु.नांदेड	१५
२२	एएनएम परिचर्या प्रशिक्षण केद्र जि.स्त्री.रु.अकोला	२०
२३	एएनएम परिचर्या प्रशिक्षण केद्र सा.रु.वाशिम	१०
२४	एएनएम परिचर्या प्रशिक्षण केद्र जि.स्त्री.रु.अमरावती	१५
२५	एएनएम परिचर्या प्रशिक्षण केद्र सा.रु.बुलढाणा	१५
२६	एएनएम परिचर्या प्रशिक्षण केद्र सा.रु.यवतमाळ	१५
२७	एएनएम परिचर्या प्रशिक्षण केद्र डागा नागपूर	३०
२८	एएनएम परिचर्या प्रशिक्षण केद्र सा.रु.वर्धा	१०
२९	एएनएम परिचर्या प्रशिक्षण केद्र सा.रु.गडचिरोली	१०
३०	एएनएम परिचर्या प्रशिक्षण केद्र सा.रु.चंद्रपूर	१५
३१	एएनएम परिचर्या प्रशिक्षण केद्र सा.रु.भंडारा	१०
३२	एएनएम परिचर्या प्रशिक्षण केद्र सा.रु.गोंदीया	१५
	एकूण	६३५

मनोरुग्णतज्ञ परिचारीका प्रशिक्षण संस्था (डीपीएन)		
अ.क्र.	संस्थेचे नाव	प्रवेश क्षमता

१	प्रादेशिक मनोरुग्णालय, ठाणे	२०
२	प्रादेशिक मनोरुग्णालय, पुणे	२०
	एकूण	४०

संस्था		
सार्वजनिक आरोग्य परिचारीका प्रशिक्षण संस्था (पीएचएन)		
अ.क्र.	संस्थेचे नाव	प्रवेश क्षमता
१	सार्वजनिक आरोग्य शुश्रूषा विद्यालय, नागपूर	३०
	एकूण	३०

बीएसएसी नर्सिंग संस्था		
अ.क्र.	संस्थेचे नांव	प्रवेश क्षमता
१	बीएसएसी नर्सिंग कॉलेज, जालना	६० (प्रवेश प्रक्रिया विचाराधीन)
श्रेणीवर्धीत बीएसएसी नर्सिंग संस्था		
अ.क्र.	संस्थेचे नाव	प्रवेश क्षमता
१	बीएसएसी नर्सिंग कॉलेज, नाशिक	६० (श्रेणीवर्धन मंजूरीस्तव प्रस्तावित)
२	बीएसएसी नर्सिंग कॉलेज, सातारा	६० (श्रेणीवर्धन मंजूरीस्तव प्रस्तावित)
३	बीएसएसी नर्सिंग कॉलेज, सिंधुदूर्ग	६० (श्रेणीवर्धन मंजूरीस्तव प्रस्तावित)

भविष्यात या सर्व प्रशिक्षण संस्थांच्या प्रवेश क्षमतेत वाढ होण्याची शक्यता आहे.